

דף ק"ז

אר"כ "ואליהם תאמר" לחייב
במוקטרי חוץ שהעלם לחוץ

הגמרא ממשיכה לברר את המקור לאיסור
של העלאת קרבנות בחוץ. שואלת הגמרא,
שמצאנו שלומדים שיש חיוב חטאת למי שמעלה בהעלאה בחוץ קרבנות
שנשחטו כדין והיה צריך להקטירם בפנים¹⁶⁷⁴. ומנין לומדים חטאת
למעלה בחוץ קרבנות ששחטם בחוץ? אמר רב כהנא, נאמר: "וַאֲלֵהֶם
תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ וְכוּ' וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאֻנוּ" על הסמוכים
תאמר, שחוטי חוץ שהוזכרו בסמוך.

רבא א' בגז"ש הבאה הבאה הקשה רבא, הרי לא כתוב ועליהם אלא "וַאֲלֵהֶם"
באל"ף? אלא כמו ששנה התנא דבי רבי ישמעאל
שהכתוב "וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר" בא לערב את הפרשיות של שחיטה בחוץ ושל
העלאה בחוץ¹⁶⁷⁵. רבי יוחנן אמר, לומדים שחייבים על העלאת קרבנות
שנשחטו בחוץ בגזירה שווה "הבאה" "הבאה" משחוטי חוץ. שבשניהם
מדובר על קרבנות שנשחטו בחוץ. הקשה רב ביבי ממה ששנינו במשנה
בכריתות, שלשים ושב כריתות בתורה. והרי יש שלושים ושב כריתות
שהרי יש כרת למעלה מוקטרי חוץ בחוץ, וכרת למעלה מוקטרי פנים
בחוץ? והגמרא נשארת בקושיה על שאלה זו.

ממשיכה הגמרא לברר מנין לומדים את מה ששנינו במשנה שהזורק
מקצת דמים בחוץ, שנתן מתנה אחת ולא ארבע חייב¹⁶⁷⁶, הרי רק שחיטה
והעלאה בחוץ כתובות בתורה, ולא זריקה? אומרת הגמרא, לומדים כן
כפי ששנינו בברייתא, רבי ישמעאל אומר, נאמר: "דָּם יִחֻשֵׁב לְאִישׁ
הָהוּא דָּם שְׁפָף" לרבות את הזורק דם קדשים בחוץ. רבי עקיבא אומר,
הכתוב "או זֶבַח" בא לרבות את הזורק.

ולרבי ישמעאל הכתוב "עֹלָה או זֶבַח" בא
לחלק, שחייב על העלאה בחוץ של כל אחד
לר"י "עולה או זבח" לחלק לר"ע
"לא יביאנו"

מהם¹⁶⁷⁷. ולרבי עקיבא לומדים דין זה מהכתוב "לֹא יִבְיָאֻנוּ", לשון

1674 כמו שכ' בהעלאה "ואל פתח אהל מועד לא יביאנו" בראוים להביאם לפ' ולהעלותן הכ' מד'. רש"י.

1675 וי"ו מוסיף על ענין ראשון ומערב הפרשיות לומר שאף שחוטי חוץ שהעלם בחוץ חייב. רש"י.

1676 ובזריקה בפנים שנינו שכל הניתנים על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר. רש"י.

1677 תוס' שואלים שהסוגיא אינה כרבא אלא כאביי שסובר בפ' השואל (ב"מ דף צה:) כרבי יאשיה שא' בפ' ד'

יחיד. ולרבי ישמעאל ממה שכתוב בלשון יחיד, לומדים שחייבים רק על העלאה בחוץ של קרבן שלם ולא על החסר¹⁶⁷⁸. ורבי עקיבא לומד שאינו חייב רק על החסר מ"לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ". ולרבי ישמעאל צריכים שני פסוקים אחד ללמד שאינו חייב על העלאת מוקטרי פנים שחסרו והעלו אותם בחוץ, ואחד למוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ¹⁶⁷⁹. וכן ששנינו בברייתא, רבי ישמעאל אומר, לומדים שאינו חייב על העלאת מוקטרי פנים שחסרו בחוץ מהכתוב "לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ", על השלם חייב ואינו חייב על החסר. ורבי עקיבא סובר, שהמעלה בחוץ מוקטרי פנים שחסרו, חייב¹⁶⁸⁰.

ולרבי עקיבא לומד מהכתוב של רבי
 "שֶׁמַּעֲלָל: "דָּם יִחַשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָּם שְׁפָדָה"
 לרבות שחייבים משום שחוטי חוץ גם על שחיטת קרבן עוף בחוץ.
 ולרבי ישמעאל לומדים דין זה מהכתוב "אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחֲנֶה".
 ולרבי עקיבא "אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט" בא ללמד שחייבים על השחיטה בחוץ
 ולא על המליקה בחוץ¹⁶⁸¹. ורבי ישמעאל לומד דבר זה מ"זֶה הַדָּבָר".
 כמו ששנינו בברייתא "אֲשֶׁר יִשְׁחַט" אין לי אלא שוחט בהמה, שחט
 עוף מניין? תלמוד לומר "אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט". יכול אף המולק, ונלמד בקל
 וחומר. אם השוחט עוף קדשים בחוץ חייב על אף שאינה דרך הקרבת
 עוף בפנים, מליקה שהיא דרך הכשירו בפנים, קל וחומר שיהא חייב
 בחוץ? תלמוד לומר "זֶה הַדָּבָר" "אֲשֶׁר יִשְׁחַט", שחיטה ולא מליקה.
 ורבי עקיבא יאמר שצריכים את הכתוב "זֶה הַדָּבָר" לגזירה שוה¹⁶⁸².

א"א ללמוד שחייבים על קמיצה
 וקבלה בחוץ משחיטה ולא מזריקה
 למדנו במשנה, שהקומץ או המקבל בחוץ,
 פטור. ומבררת הגמרא מניין שפטור. שואלת
 הגמרא, מדוע נאמר שחייבים על העבודות אלו? אם נאמר שנלמד את

מיתות (סנהדרין דף סו:) שצריך כתוב לחלק באביו ואמו. תוס'.

1678 לקמן נחלקו יש מי שא' על אבר חסר ויש מי שא' על בהמה חסירה עד שיעלה את כל הבהמה ויש מי שא' על הקטרה חסירה כגון פחות מכזית.

1679 רש"י מפרש שאם היה כתוב אחד היינו או' ה"מ מוקטרי חוץ אבל מוקטרי פנים חייב שהרי מחזירים פוקעים שחסרו ומכאן שהיא הקטרה.

1680 כגון פקעו מעל האור והעלם בחוץ חייב שהרי מחזירים פוקעים. רש"י.

1681 ואם היה כתוב אשר ישחט לרבות שחיטת העוף היינו אומרים כל שכן מליקה שהיא דרך הכשירו בפנים. ולכן כתוב דם שפך לרבות את העוף ואח"כ כ' אשר ישחט למעט מולק. רש"י.

1682 מפורשת ביש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ובנדרים בפרק בתרא (דף עח.) רש"י.

קמיצה וקבלה משחיטה, אפשר להקשות שיש בשחיטה חומרא שאם שחט את הפסח שלא לאוכלים, לחולה וזקן שאין יכול לאכול כזית¹⁶⁸³, הקרבן נפסל. ואם נאמר שנלמד מזריקה, אפשר להקשות שיש בזריקה חומרא שזר חייב עליה מיתה בידי שמים¹⁶⁸⁴. ואם תאמר שנלמד את קמיצה וקבלה משחיטה וזריקה, שלכל אחד חומרא אחרת ואין החומרא גורמת לחיוב, אלא הצד השווה שהן עבודות וחייבים עליהן בחוץ, ונלמד אף לקמיצה וקבלה בחוץ. קשה שהתורה לא תכתוב שחייבים על זריקה בחוץ, ונלמד בצד השווה משחיטה והעלאה בחוץ. אם נקשה מה לשחיטה שנפסלת שלא לשם אוכלים בפסח, העלאה תוכיח. מה להעלאה שכן ישנה במנחה שחיטה תוכיח, וחזר הדין. ולכן התורה כתבה במפורש שגם על זריקה חייבים בחוץ, לומר שלא לומדים את החיוב לעושה עבודה בחוץ בצד השווה¹⁶⁸⁵.

א"ר אבהו שחט זורק בהעלם א' לר"י חייב אחת לר"ע ב' אביי א' אפ' לר"ע אחת
אמר רבי אבהו, השוחט קרבן בחוץ וזרק את דמו בהעלם אחד, לדברי רבי ישמעאל שלומד את הזריקה מ"דָּם שֶׁפָּךְ" הכתוב בשחיטה בחוץ חייב חטאת אחת¹⁶⁸⁶. לדברי רבי עקיבא הלומד מ"או זָבַח" הכתוב בהעלאה בחוץ, חייב שתיים¹⁶⁸⁷. אביי אמר, שאפילו לדברי רבי עקיבא אינו חייב אלא אחת, מפני שהכתוב "שֶׁם תַּעֲלֶה עֲלֹתֶיךָ וְשֶׁם תַּעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֶנְכִּי מִצְוֶךָ" עשה את כולן עבודה אחת.

זרק והעלה לר"י חייב ב' לר"ע אחת
ואמר רבי אבהו, הזורק את הדם של הקרבן בחוץ והעלה אותו בחוץ בהעלם אחד, לדברי רבי ישמעאל, שלומד את החיוב של זריקת חוץ משחיטה, חייב שתי חטאות. לדברי רבי עקיבא חייב אחת. ואביי אמר שאפילו לדברי רבי עקיבא הוא חייב שתיים. מפני שהתורה כתבה "שֶׁם תַּעֲלֶה עֲלֹתֶיךָ" וְשֶׁם

1683 ככתוב (שמות יב) איש לפי אכלו תכוסו אבל בקומץ מנחה לא שייך פסול שלא לאוכליו. ובקבלה אפילו בפסח לא נפסלה כמו שא' בפרק תמיד נשחט (דף סא) רבי אומר לשון סורסי הוא זה כאדם שאומר כוס לי טלה זה. שרק בשחיטה פוסלת מחשבת אוכלים. רש"י.

1684 אבל זר שקמץ או קיבל את הדם אינו חייב מפני שיש אחריהן עבודה ואינן 'עבודה תמה'. רש"י.

1685 תימה שלקמן (דף קטו:) דורשים "אשר יעלה עולה" מה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהיא גמר עבודה למעט קומץ ומקבל והיוצק והבולל והפזות והמולח כו'. תוס'.

1686 מפני שהחיוב על שחיטה וזריקה בחוץ הוא משם אחד.

1687 משום שהם שמות מוחלקים. רש"י.

תַּעֲשֶׂה כָּל אֲשֶׁר אֶנְכִּי מֵצֹנֶךָ” וחילקה בין העלאה לשאר העבודות לחייב על העלאה בחוץ בפני עצמה, ועל שאר העבודות בפני עצמן.

שחט וזרק והעלה לדֹה חייב שתיים ואמר רבי אבהו, שאם שחט וזרק והעלה בחוץ בהעלם אחד חייב שתיים בין לדברי רבי ישמעאל ובין לדברי רבי עקיבא. לרבי ישמעאל חייב אחת על ההעלאה, ואחת על השחיטה והזריקה שנלמדות מהכתוב בשחיטה. ולרבי עקיבא חייב אחת על השחיטה ואחת על ההעלאה והזריקה. ואביי אינו חולק בדבר זה על רבי אבהו, מפני שהוא חייב אחת על ההעלאה ואחת על שאר העבודות.

תנו רבנן¹⁶⁸⁸, שממה שכתוב בפרשת שחוטִי חוץ ”מחוץ לַמִּחְנָה“ היינו אומרים שאינו חייב אלא אם שחט קרבן מחוץ לשלש מחנות¹⁶⁸⁹. והכתוב ”אֲשֶׁר יִשְׁחֹט שֹׁר אוֹ כֶּשֶׂב אוֹ עֵז בַּמִּחְנָה“ בא ללמד שאפילו אם שחט קרבן בתוך מחנה לויה חייב חטאת. ומהכתוב ”בַּמִּחְנָה“ היינו אומרים שיהיה חייב אפילו אם שחט במחנה שכינה, אלא שינה את מקום שחיטתו, שחט עולה בדרום. והכתוב ”אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחֹט מִחוּץ לַמִּחְנָה“, כמו שחוץ למחנה, מחוץ לשלשה מחנות הוא מיוחד שאינו ראוי לשחיטת כל זבח. אף במחנה הוא מחנה לויה שאינו ראוי לשחיטה כל זבח. אבל השוחט עולה במחנה שכינה שראוי לשחיטת קדשים קלים אינו חייב משום שחיטת חוץ.

אמר עולא, השוחט על גגו של ההיכל חייב, הואיל ואינו ראוי לשחיטת כל זבח. הקשה עליו רבא, אם השוחט על גג ההיכל חייב, התורה היתה צריכה לכתוב ”בַּמִּחְנָה“ ו”מחוץ לַמִּחְנָה“, ולא לכתוב אחרי כן ”וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיֵאוּ“¹⁶⁹⁰? אלא שכל שהכניס דרך פתח העזרה, אף אם שחט על גגו של ההיכל,

1688 בספרים שלנו לא גורסים (במחנה – יכול השוחט עולה בדרום יהא חייב? ת”ל: אל). וכן נראה מרש”י. ובשיטמ”ק הביא גרסא אחרת.

1689 ונלמד גז”ש מפרים הנשרפים כמו שלומדים בסנהדרין (דף סב:) ואפי’ אינה מופנה לומדים בגילוי מלתא כיון שלא מצאנו מחוץ למחנה אלא חוץ לשלש מחנות. רש”י ותוס’.

1690 אע”ג שלקמן (דף קיג:) דורשים למעט רובע ונרבע ופרת חטאת וקדשי בדק הבית, מפני שכ’ ”פתח אהל מועד“ כמה פעמים. תוס’.

פטור משום שחיתת חוץ. שואלת הגמרא, אם למדים מהכתוב למעט את השוחט בגג היכל, ממילא נשמע שהשוחט במחנה לוייה חייב. ולכאורה הכתוב "במחנה" ו"מחוץ למחנה" בא לרבות שהשוחט על גגו של ההיכל חייב. אמר רב מרי, הכתוב בא לרבות את השוחט בהמה שכולה בפנים וצוארה בחוץ, שחייב משום שחיתת חוץ¹⁶⁹¹. שואלת הגמרא, הרי פשוט שאם שחט בהמה שצוארה בחוץ חייב שהרי התורה הקפידה על השחיטה שהיא בחוץ? אלא התורה כתבה "במחנה" לרבות את השוחט בהמה שכולה בחוץ וצוארה בפנים.

אמר רבי יוחנן, המעלה¹⁶⁹² קרבן בזמן הזה בחוץ חייב, מפני שקדושה ראשונה שקידשו את ירושלים ובית המקדש קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא, והוא מקריב קרבן בשעת איסור הבמות. וריש לקיש אמר פטור, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא¹⁶⁹³.

ולכאורה רבי יוחנן וריש לקיש נחלקו במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע. ששנינו במשנה בעדיות, אמר רבי אליעזר כשהיו בונים בהיכל, בימי עזרא, היו עושים קלעים בהיכל קלעים בעזרות. אלא שבהיכל בונים מבחוץ ובעזרה בונים מבפנים. אמר רבי יהושע שמעתי שהיו מקריבים אף על פי שאין בית. ואוכלים קדשי קדשים אף על פי שאין קלעים, קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא. ומכאן שרבי אליעזר שאומר שהיו צריכים לעשות קלעים חולק על רבי יהושע סובר שקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבא. ועשו קלעים במקום החומה וחזרו וקדשו את בית המקדש בקידוש המפורש במשנה במסכת שבועות.

אמר רבינא לרב אשי, והרי אפשר לומר שלדברי שניהם קדושה ראשונה

¹⁶⁹¹ תלמוד לומר מחוץ שלא חייב אלא משום חוץ שאינו ראוי לשום זבח וזבח יצא זה. ובא הכ' אל פתח למעט גגו שלא נרבה אותו, שהוא מקום שאינו ראוי לשחיטת כל זבח. שכיין שלמדו מחוץ שבעולה בדרום פטור, מכאן שהכתוב "אל פתח אהל מועד" לא הקפיד על כדרך הבאתו אלא על הבאה כל דהו, ובלבד שיהא כולו לתוך חלל העזרה. רש"י.

¹⁶⁹² לעיל פירשתי (דף ס.) גבי מזבח שנפגם ופירשתי למה נקטו כאן המעלה ולא השוחט. תוס'.

¹⁶⁹³ תימה שלא הק' על ר"ל ממשניות שהק' מהם במגילה (דף י.) על ר' יצחק שאמר שמעתי שמקריבין בבית חוניו. תוס'.

קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא. וכל אחד מהם אמר את מה ששמע
מרבותיו. והעמדת הקלעים לרבי אליעזר הייתה לצניעות בלבד.

